

พัฒนาการ ด้านเกษตรกรรม ของไทยนั้น  
สิ่งหนึ่งซึ่งสังเกตเห็นได้ชัดเจนคือ การนำเอา  
เกษตรแผนใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้อย่างรวดเร็ว  
เราเลิกใช้ควาย—วัวเป็นเครื่องทุ่นแรง หันไป  
ใช้รถไถหรือ “ควายเหล็ก” แทน เราไม่ใช้  
ปุ๋ยคอกหรือมูลสัตว์ทำปุ๋ย แต่เราหันไปใช้ปุ๋ย  
วิทยาศาสตร์แทน เราเลิกใช้ระหัดวิดน้ำเข้า  
นา แต่เราหันไปใช้เครื่องสูบน้ำแทน สิ่งเหล่านี้  
ว่า กันว่า เป็น สัญญ ลักษณ์ แสดง ให้เห็น ถึง  
“ความพัฒนา” ของการเกษตรไทย

เมื่อภาวะแวดล้อม เช่นสภาพของดินเมื่อ  
ใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ไปนานๆ หรือเมื่อน้ำมันแฉง  
และขาดแคลนไม่มีจะเติม “ควายเหล็ก” หรือ  
เติมเครื่องสูบน้ำเข้านา หรือเติมเครื่องปั่นไฟ  
เพื่อให้แสงสว่าง และเพื่อเปิดเครื่องรับโทร  
ทัศน์ หรือเพื่อเติมเครื่องยนต์เรือหาปลาของ  
ชาวประมงนั้นแหละจึงทำให้เรามีเวลาหยุดคิด  
คิดว่าเรากำลังก้าวไป บนทางที่ถูกต้องหรือไม่  
การเกษตรของเราก้าวไปเร็วเกินไปในบางส่วน  
จนเกษตรกรบางกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของ  
ประเทศก้าวไม่ทันหรือเปล่า?

ไม่ต้องอะไรมาก เรามาคิดเรื่องการใช้  
ปุ๋ยวิทยาศาสตร์เพียงเรื่องเดียว ก็จะทำให้เรามอง  
เห็นว่า ที่แท้ก็คือสิ่งที่ผิดธรรมชาติ และผิด  
ความต้องการของชนบทไทยนั่นเอง หาใช่สิ่ง  
ที่ “วิเศษ” อย่างที่เราเข้าใจในตอนแรกๆ ไม่

ในบทความเรื่อง “**ปุ๋ยธรรมชาติกับ  
ชีวิตเกษตรกรไทย**” ซึ่งนำออกเผยแพร่โดย  
ประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์  
เมื่อเร็วๆ นี้ ได้ให้ข้อคิดน่าฟังมากกว่าดินเป็น  
ชุมทรัพย์มหาศาลต้นพืชที่เราปลูกเก็บเกี่ยวผล  
แต่ละฤดู แต่ละปีนั้น คือปุ๋ยหรือทรัพยากรในดิน  
ที่แปรรูปมาเป็นไม้ ยิ่งถ้าเราส่งผลิตผลออกไป  
ต่างประเทศด้วยแล้ว ก็เท่ากับว่า เราเอาปุ๋ย  
อันมีค่าในดินส่งไปขายมีละมาก ๆ ทุกปี แล้ว  
เราก็ส่ง ปุ๋ยวิทยาศาสตร์เข้ามาปีละมาก ๆ ทุก  
ปีเช่นกัน การกระทำเช่นนี้เท่ากับเรากำลังฝืน  
ธรรมชาติการผสมผสาน อย่างเห็นได้ชัด ดู  
เหมือนว่า เราไปสั่งซื้อเอาส่วนสำคัญของดิน  
จากต่างประเทศมา ใช้ปลูก ต้นไม้ ใน บ้าน เรา

ได้จากการขายผลิตผลทางการเกษตรใน ระดับ  
เกษตรกรรายย่อยที่ยากจน ก็แทบจะไม่เพิ่ม  
ขึ้นอยู่แล้ว รายได้ยังถูกปุ๋ยวิทยาศาสตร์เบียด  
เบียนขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเราส่งปุ๋ยวิทยาศาสตร์  
จากต่างประเทศซึ่งมีราคาแพงขึ้นเรื่อย ๆ

เมื่อเราปล่อยให้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์มีอิทธิพล  
เหนือชีวิตประจำวัน ของ ชาว ไร่ ชาวนา หรือ  
เกษตรกรมากเข้า ครั้นเราจะเปลี่ยนกลับคืนไป  
สู่ชีวิตในอดีต คิมีติก็จะถูกกล่าวหาว่าด้อยหลัง  
เข้าคลองแต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเกษตรกร  
ชาวไร่ชาวนาได้หันไปหามูลสัตว์ วัว ควาย  
สุกร เป็ดไก่ ปุ๋ยพืชสดปุ๋ยหมักจากวัสดุในไร่  
นากันมากขึ้น เช่นที่เคยกระทำกันในอดีต

บทความดังกล่าวข้าง ต้นให้ข้อ สังเกตว่า  
โดยหลักการแล้วประเทศที่กำลังพัฒนา หรือ  
ประเทศที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังยากจนนั้น จะ  
ยึดเอาปุ๋ยธรรมชาติเป็นหลัก ส่วนปุ๋ยวิทยาศาสตร์  
นั้นถือว่าเป็นปุ๋ย เสริม หรือปุ๋ย เหว่งเท่า  
นั้น ใครสามารถซื้อหามาได้ก็จึงกระทำ ราย  
ได้ไม่มีกำลังทรัพย์ยังมีปุ๋ยธรรมชาติรองรับอยู่  
บทความ กล่าวว่ ใน สภาพ ดังกล่าว การ  
พัฒนาขั้น พื้น ฐานที่ สำคัญแนว หนึ่ง คือ การ  
สร้างระบบการประหยัด การผสม ผสาน  
สิ่งต่าง ๆ ในระบบการผลิต และ ชีวิตประ  
จำวันได้อย่างเหมาะสม จนเป็น ธรรมชาติ นั้น  
เป็นระบบและวิธีการประหยัดที่ดีที่สุด รูปแบบ  
ของการผลิตทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ จึงควร  
มีความกลมกลืนกันได้ ยิ่งถ้าทั้งพืชทั้งสัตว์  
และครอบครัวของเกษตรกร ซึ่งเป็นคนผลิตได้  
ผสมผสานกันเองได้เหมาะสมที่สุดแล้ว ใน  
ครอบครัว ของ เกษตรกร จะประหยัด ได้มากที่สุด  
เช่นเราปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด ปลูกถั่ว  
ปลูกสับปะรดหลังจากเก็บเกี่ยวเมล็ดข้าว ผัก  
ข้าวโพด ผักถั่วหรือเนื้อสับปะรดไปแล้ว ฟาง  
ข้าว ต้นข้าวโพด ต้นถั่ว เปลือกสับปะรดก็  
นำมาเลี้ยงสัตว์อาจเสริมด้วย อาหารผสมบ้างถ้า  
พอมีพอทำได้ สัตว์เปรียบเสมือนโรงงานรวม  
ชาติที่เปลี่ยนของทิ้งในไร่มาให้กลายเป็นเนื้อ  
เป็นนม เป็นไข่ หรือเป็นแรงงาน

ที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า สารของ  
มันก็คือวงจรของธรรมชาติ ซึ่งเป็นตัวอย่าง

ใช้รถไถหรือ "ควายเหล็ก" แทน เราไม่ใช้  
ปุ๋ยคอกหรือมูลสัตว์ทำปุ๋ย แต่เราหันไปใช้ปุ๋ย  
วิทยาศาสตร์แทน เราเลิกใช้ระหัดวิดน้ำเข้า  
นา แต่เราหันไปใช้เครื่องสูบน้ำแทน สิ่งเหล่านี้  
นี้ว่า กันว่า เป็น สัญญะลักษณ์ แสดง ให้เห็น ถึง  
"ความพัฒนา" ของการเกษตรไทย

เมื่อภาวะแวดล้อม เช่นสภาพของดินเมื่อ  
ใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ไปนานๆ หรือเมื่อน้ำมันแพง  
และขาดแคลนไม่มีจะเติม "ควายเหล็ก" หรือ  
เติมเครื่องสูบน้ำเข้านา หรือเติมเครื่องปั่นไฟ  
เพื่อให้แสงสว่าง และเพื่อเปิดเครื่องรับโทร  
ทัศน์ หรือเพื่อเติมเครื่องยนต์เรือหาปลาของ  
ชาวประมงนั้นแหละจึงทำให้เรามี เวลาหยุดคิด  
คิดว่าเรากำลังก้าวไป บนทางที่ถูกต้องหรือไม่  
การเกษตรของเรากำลังก้าวไปเร็วเกินไปในบางส่วน  
จนเกษตรกรบางกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของ  
ประเทศก้าวไม่ทันหรือเปล่า?

ไม่ต้องอะไรมาก เรามาคิดเรื่องการใช้  
ปุ๋ยวิทยาศาสตร์เพียงเรื่องเดียว ก็จะทำให้เรามอง  
เห็นว่า ที่แท้ก็คือสิ่งที่ผิดธรรมชาติ และผิด  
ความต้องการของชนบทไทยนั่นเอง ทำให้สิ่ง  
ที่ "วิเศษ" อย่างที่เราเข้าใจในตอนแรกๆ ไม่

ในบทความเรื่อง "ปุ๋ยธรรมชาติกับ  
ชีวิตเกษตรกรไทย" ซึ่งนำออกเผยแพร่โดย  
ประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์  
เมื่อเร็วๆ นี้ ได้ให้ข้อคิดน่าฟังมากกว่าดินเป็น  
ชุมทรัพย์มหาศาลต้นพืชที่เราปลูกเก็บเกี่ยวผล  
แต่ละฤดู แต่ละปีนั้น คือปุ๋ยหรือทรัพย์ในดิน  
ที่แปรรูปมาเป็นไม้ ยิ่งถ้าเราส่งผลผลิตผลออกไป  
ต่างประเทศด้วยแล้ว ก็เท่ากับว่า เราเอาปุ๋ย  
อันมีค่าในดินส่งไปขายปีละมาก ๆ ทุกปี แล้ว  
เราก็ส่ง ปุ๋ยวิทยาศาสตร์เข้ามาปีละมาก ๆ ทุก  
ปีเช่นกัน การกระทำเช่นนี้เท่ากับเรากำลังฝืน  
ธรรมชาติการผสมผสาน อย่างเห็นได้ชัด ดู  
เหมือนว่า เราไปสั่งซื้อเอาส่วนสำคัญของดิน  
จากต่างประเทศมา ใช้ปลูก ต้นไม้ ใน บ้าน เรา  
ส่วนทรัพย์สินในดินของเราเองที่ต้นไม้ดูดขึ้น  
มา แล้วเรานำส่งขายต่างประเทศราคาถูก ๆ  
นั้นเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นด้วยตา จึงไม่รู้สึก รวย

เมื่อเราปล่อยให้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์มีอิทธิพล  
เหนือชีวิตประจำวัน ของ ชาว ไร่ ชาวนา หรือ  
เกษตรกรมากเข้า ครั้นเราจะเปลี่ยนกลับคืนไป  
สู่ชีวิตในอดีต คิมิตก็จะถูกกล่าวหาว่าถอยหลัง  
เข้าคลองแต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเกษตรกร  
ชาวไร่ชาวนาได้หันไปหามูลสัตว์ วัว ควาย  
สุกร เป็ดไก่ ปุ๋ยพืชสดปุ๋ยหมักจากวัสดุในไร  
นาอีกมากขึ้น เช่นที่เคยกระทำกันในอดีต

บทความดังกล่าวข้าง ต้นให้ข้อ สังเกตว่า  
โดยหลักการแล้วประเทศที่กำลังพัฒนา หรือ  
ประเทศที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังยากจนนั้น จะ  
ยึดเอาปุ๋ยธรรมชาติเป็นหลัก ส่วนปุ๋ยวิทยาศาสตร์  
นั้นถือว่าเป็นปุ๋ย เสริม หรือปุ๋ย เร่งเท่านั้น  
ใครสามารถซื้อหามาได้ก็จึงกระทำ รวย  
โตไม่มีกำลังทรัพย์ยังมีปุ๋ยธรรมชาติรองรับอยู่  
บทความ กล่าววา ใน สภาพ ดังกล่าว การ  
พัฒนาขั้น พื้น ฐานที่สำคัญแนว หนึ่ง คือ การ  
สร้างระบบการประหยัด การผสมผสาน  
สิ่งต่าง ๆ ในระบบการผลิต และ ชีวิตประ  
จำวันได้อย่างเหมาะสม จนเป็น ธรรมชาติ นั้น  
เป็นระบบและวิธีการประหยัดที่ดีที่สุด รูปแบบ  
ของการผลิตทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ จึงควรมี  
ความกลมกลืนกันได้ ยิ่งถ้าทั้งพืชทั้งสัตว์  
และครอบครัวของเกษตรกร ซึ่งเป็นคนผลิตได้  
ผสมผสานกันเองได้เหมาะสมที่สุดแล้ว ใน  
ครอบครัว ของ เกษตรกร จะประหยัด ได้มากที่สุด  
เช่นเราปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด ปลูกถั่ว  
ปลูกสับปะรดหลังจากเก็บเกี่ยวเมล็ดข้าว ผัก  
ข้าวโพด ผักถั่วหรือเนื้อสับปะรดไปแล้ว ฟาง  
ข้าว ต้นข้าวโพด ต้นถั่ว เปลือกสับปะรดก็  
นำมาเลี้ยงสัตว์อาจเสริมด้วย อาหารผสมบ้างถ้า  
พอมือพอทำได้ สัตว์เปรี๊ยะเหมือนโรงงานธรรม  
ชาติที่เปลี่ยนของทิ้งในไถ่นาให้กลายเป็นเนื้อ  
เป็นนม เป็นไข่ หรือเป็นแรงงาน

ที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า สารของ  
มันก็คือวงจรของธรรมชาติ ซึ่งเป็นตัวอย่าง  
แห่งหนึ่งมุมหนึ่งของสิ่งที่เราเรียกว่า "ผสม  
ผสาน" คืออยู่ร่วมกันและมีการอาศัยซึ่งกัน  
และกันแบบธรรมชาติ ระหว่างคน—ดิน—พืช  
และสัตว์ ถ้าหากส่วนต่าง ๆ มีความพอดีระ-

หว่างกันและกัน ก็เกิดการประหยัดได้มากที่สุด ส่วนที่เราเอาผลผลิตไปใช้นอกเหนือระบบธรรมชาติที่ได้กล่าวมานี้ คือผลผลิตส่วนที่เราขนออกไปใช้ ไปขายนอกไร่ นอกนา ก็คือ เนื้อหา สำคัญ ที่เราจะ นำเอาปุ๋ย เอาสิ่งที่จะเข้ามา เพิ่มเติม ในไร่ นา จริง ๆ มาสดเซย อาจเป็น ปุ๋ยวิทยาศาสตร์สักส่วนหนึ่ง แต่ถ้าเป็นไปได้ ก็ควรหาวัสดุธรรมชาติที่มีที่หาได้ในประเทศก็ ยิ่งดี สิ่ง ที่ กล่าวมา แล้ว นั้น น่าจะเหมาะสมกับชีวิตสังคมไทยใน ชนบทมากที่สุด เพราะมองเห็นการประหยัดในทุก ๆ ส่วนอย่างชัดเจน ในเรื่องปุ๋ยนี้ เราได้ก้าวมาบนทางซึ่งคืนธรรมชาติและความตึงเครียดของชนบทของเราเองมาแต่แรกเริ่มแล้ว โดยใช้วิชาการผ่าน มาบนวัฒนธรรมของประเทศ ตะวันตกที่เจริญแล้ว เอามาใช้กันทั้งตำราเลยทีเดียว โดยเริ่มต้นด้วยการ มองจากมุมวิชาการใน สภาพเศรษฐกิจและสังคมตะวันตกไปหาสภาพชาวบ้านชนบทแบบไทยๆ และวิชาการที่ผสมผสานด้วยวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเจริญแล้วทางวัตถุนั้นเองมันล่อตาล่อใจ จนเกิดการยึดมั่นถือมั่นเป็นอคติในสังคมไทยขึ้นมา และยิ่งนานไปผลสะท้อน อันก่อให้เกิด การเสีย หายทางเศรษฐกิจ แก่สังคมของเราซึ่งยังยากจน อยู่ก็ยิ่ง เพิ่มขึ้น ทุกที ดังได้ชี้ให้เห็นแล้วในตอนต้นของบทความ

ในฐานะที่เรากำลังหาทางวิ่งหนี ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ชงครึ่งหนึ่ง และแม้แต่ปัจจุบัน เราชื่นชมกับมันอย่างมากมานี้ นักวิชาการด้าน การเกษตรได้พยายามวิจัยค้นคว้าสิ่ง ที่ ปุ๋ยเกิด ความธรรมชาติ หาง่ายและมีปริมาณมาก ได้มาโดยลงทุนน้อย เพื่อนำมาใช้ทดแทน สิ่งที่เรากำลังหนีมัน ตัวอย่างที่น่าจะบันทึก คือทำยบพ ความนี้เห็นจะ ได้แก่การส่งเสริมให้ใช้แทนแฉงแทนปุ๋ยวิทยาศาสตร์ เป็นผล การค้นคว้าของนายชอบ คณะฤกษ์ หัวหน้า กองทดลองปุ๋ยข้าว กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นายชอบ คณะฤกษ์ กล่าวว่่าเรื่องนี้ ปรากฏว่า สถาบันการศึกษาและองค์การต่างประเทศสนใจขอร่วมทำกับนักวิชาการไทยศึกษาค้น คว้า การ ใช้ แทน แฉง เป็น ปุ๋ย ในนา ข้าว

รู้เกี่ยวกับเรื่องแทนแฉงแต่อย่างใด สำหรับสถาบันการศึกษา และองค์การระหว่างประเทศ ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่อง แทนแฉงได้แก่ มหาวิทยาลัยกวีชีว โคเกียส สวาย ศูนย์แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมตะวันออก-ตะวันตก ในสวาย สำนักงาน โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ องค์ การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ และสถาบันค้นคว้าเรื่องข้าวระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่ในฟิลิปปินส์ ในจำนวนนี้ มหาวิทยาลัยสวายได้ร่วมมือกับไทยแล้ว และล่าสุดกำลังจะดำเนินการร่วมกับองค์การอาหาร และเกษตรแห่งสหประชาชาติ

นายชอบ คณะฤกษ์ กล่าวต่อไปอีก ว่า ในปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมุ่ง ศึกษากาหมุนเวียนใช้ สิ่ง เหลือ จาก อินทรีย์ วัตถุ ในการเกษตร เพื่อนำมาใช้แทนปุ๋ย วิทยาศาสตร์ ซึ่งมีราคาแพงขึ้นเนื่องจากปัญหา การขึ้นราคาน้ำมัน ทั้งนี้ โดยตั้งเป้าหมายกัน ไว้ว่า จะพยายามใช้สิ่งเหลือใช้ทุกอย่างให้เป็น ปุ๋ยได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับ การ ใช้แทน แฉง เป็นปุ๋ย ในนา ข้าวของไทยในปัจจุบัน ในด้านการทดลอง จากแปลงแทนแฉงสาริต ปรากฏว่าได้ผลสำเร็จมากพอสมควร กล่าวคือใช้แทนแฉง เป็นปุ๋ย แทนปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ได้ในมูลค่า ปุ๋ย ประมาณ ๓๐๐ บาทต่อ ๑ ไร่ และให้ผล ผลิตข้าวในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

นายชอบ คณะฤกษ์ กล่าวเพิ่มเติม อีกว่า จากการทำ ได้ประสบผลสำเร็จดังกล่าว กรมวิชาการเกษตร จึงได้ร่วมมือกับกรมส่งเสริมการเกษตรนำวิธีการใช้ แทน แฉง ไปส่งเสริมให้เกษตรกรใช้โดยเฉพาะ ในภาค ตะวัน

จะเข้ามาเพิ่มเติม ในไวนาจริง ๆ มาชดเชย อาจเป็นปุ๋ยวิทยาศาสตร์สักส่วนหนึ่ง แต่ถ้า เป็นไปได้ ก็ควรหาวัสดุธรรมชาติที่มีที่หาได้ ในประเทศก็ยิ่งดี สิ่งที กล่าวมา แล้ว นั้น น่าจะ เหมาะสมกับชีวิตสังคมไทยใน ชนบทมากที่สุด เพราะมองเห็นการประหยัดในทุก ๆ ส่วนอย่าง ชัดเจน ในเรื่องปุ๋ยนี้ เราได้ก้าวมาบนทางซึ่ง ผืนธรรมชาติและความต้องกร ของชนบทของ เราเองมาแต่แรกเริ่มแล้ว โดยใช้วิชาการผ่าน มาบนวัฒนธรรมของประเทศ ตะวันตกที่เจริญ แล้ว เอามาใช้กันทั้งคำราชาเลยทีเดียวน โดยเริ่ม ต้นด้วยการ มองจากมุมวิชาการใน สภาพเศรษฐกิจ และสังคมตะวันตกไปหาสภาพชาวบ้านชนบท แบบไทยๆ และวิชาการที่ผสมผสานด้วยวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเจริญแล้วทางวัตถุนั้นเองมัน ล้อดล้อใจ จนเกิดการยึดมั่นถือมั่นเป็นอคติ ในสังคมไทยขึ้นมา และยิ่งนานไปผลสะท้อน อันก่อให้เกิด การเสียหายทางเศรษฐกิจ แก่สังคมของเราซึ่งยังยากจน อยู่ก็ยิ่ง เพิ่มพูนมา ขึ้น 1 ทุกที ดังได้ชี้ให้เห็นแล้วในตอนต้นของบทความ

ในฐานะที่เรากำลังหาทางวิ่งหนี ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ซึ่งครึ่งหนึ่ง และแม้แต่ปัจจุบัน เรา ขึ้นชมกับมันอย่างมากมายนี้ นักวิชาการด้าน การเกษตรได้พยายามวิจัยค้นคว้าสิ่งที่ ปุ๋ยเกิด ความธรรมชาติ หาง่ายและมีปริมาณมาก ได้มาโดยลงทุนน้อย เพื่อนำมาใช้ทดแทน สิ่งที่เรากำลังหนีมัน ตัวอย่างที่น่าจะบันทึก ค่อท้ายบทความนี้เห็นจะ ได้แก่การส่งเสริม ให้ใช้แทนแฉงแทนปุ๋ยวิทยาศาสตร์ เป็นผล การค้นคว้าของนายชอบ คณะฤกษ์ หัวหน้า กองทดลองปุ๋ยข้าว กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นายชอบ คณะฤกษ์ กล่าวว่าเรื่องนี้ ปรากฏว่า สถาบันการศึกษาและองค์การต่าง ประเทศสนใจขอร่วมกับนักวิชาการไทยศึกษา ค้น คว้า การ ใช้ แทน แฉง เป็น ปุ๋ย ในนา ข้าว เนื่องจากต่างประเทศเห็นว่าประเทศไทยได้รับความก้าวหน้าพอสมควรในเรื่องการ ใช้แทน แฉงในนาข้าว ประกอบกับประเทศต่าง ๆ ใน เอเชีย ยกเว้นจีน และเวียดนาม ยังไม่มีความ

ออก—ตะวันตก ในสววย สำนักงาน โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ องค์ การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ และสถาบันค้นคว้าเรื่องข้าวระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่ในฟิลิปปินส์ ในจำนวนนี้ มหาวิทยาลัยสววยได้ร่วมมือกับไทยแล้ว และ ล่าสุดกำลังจะดำเนินการร่วมกับองค์การอาหาร และเกษตรแห่งสหประชาชาติ

นายชอบ คณะฤกษ์ กล่าวต่อไปอีก ว่า ในปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมุ่ง ศึกษาการหมุนเวียนใช้ สิ่ง เหลือ จาก อินทรีย์ วัตถุ ในการเกษตร เพื่อนำมาใช้แทนปุ๋ย วิทยาศาสตร์ ซึ่งมีราคาแพงขึ้นเนื่องจากปัญหา การขึ้นราคาน้ำมัน ทั้งนี้ โดยตั้งเป้าหมายกัน ไว้ว่า จะพยายามใช้สิ่งเหลือใช้ทุกอย่างให้เป็น ปุ๋ยได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับ การ ใช้แทน แฉง เป็น ปุ๋ย ในนา ข้าวของไทยในปัจจุบัน ในด้านการทดลอง จากแปลงแทนแฉงสาธิต ปรากฏว่าได้ผลสำ เร็จมากพอสมควร กล่าวคือใช้แทนแฉง เป็นปุ๋ย แทนปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ได้ในมูลค่า ปุ๋ย ประมาณ ๓๐๐ บาทต่อ ๑ ไร่ และให้ผล ผลิตข้าวในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

นายชอบ คณะฤกษ์ กล่าวเพิ่มเติม อีกว่า จากการที่ได้ประสบผลสำเร็จดังกล่าว กรมวิชาการเกษตร จึงได้ร่วมมือกับกรมส่งเสริมการเกษตรนำวิธีการใช้ แทน แฉง ไปส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ใช้โดยเฉพาะ ในภาค ตะวัน

ออกเฉียงเหนือนำไปใช้ในแปลงนา โดยตั้ง  
เป้าหมายไว้ว่าภายในระยะ ๒ ปี จะส่งเสริมให้  
เกษตรกรใช้แทนแควแทนปุ๋ยวิทยาศาสตร์อย่าง  
ได้ผลกล่าวคือเกษตรกรสามารถจะแก้ไขปัญหา  
ที่เกิดขึ้นจากหนอน เชื้อราและลมที่พัดแรง  
จัดซึ่งในปี ๒๕๒๒ นี้ กำลังจัดทำแปลงสาธิต  
การใช้ แทน แคว ใน จัง หวัด นคร ราช สยาม  
สุวรรณภูมิอุบลราชธานี สกลนครและขอนแก่น  
จังหวัดละ ๕๐ ไร่

คำแนะนำการใช้แทนแคว เป็น ปุ๋ย  
นา หาใช้เรื่องแรงของความพยายามใน  
การหาปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยธรรมชาติมาใช้  
ในการอนุรักษ์ดิน ความจำเป็นในด้าน  
ต่างๆโดยเฉพาะความรู้และประสบการณ์  
จากการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ที่กระทบต่อ  
คุณภาพของดิน ราคาของมันจะเป็นตัว  
เร่งสำคัญให้วิทยาการด้านปุ๋ย ธรรมชาติ  
เจริญก้าวหน้าช่วยให้เราเลิกสิ้นธรรมชาติ  
และความต้องการ ของเกษตรกร ไทยเรา  
เสียที.